

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2024

Tereza Brychová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií

Katedra žurnalistiky

Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska (televizní dokument)

Bakalářská práce

Autorka práce: Tereza Brychová

Studijní program: Komunikační studia – Žurnalistika

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Macková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. dubna 2024

Tereza Brychová

Bibliografický záznam

BRYCHOVÁ, Tereza. *Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska (televizní dokument)*. Praha, 2024. 47 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Veronika Macková, Ph.D.

Rozsah práce: 56 467 znaků s mezerami

Abstrakt

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí. V praktické části autorka představuje televizní dokument s názvem *Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska*. Dokument zobrazuje život Jakuba Koska, který už od mala toužil být vojákem. V armádě několik let sloužil, než si při pádu do příkopu poranil míchu a skončil na vozíku. Svůj život musel od základů změnit. Začal trénovat sportovní střelbu, se kterou se kvalifikoval až na paralympijské hry. Také pracuje s válečnými veterány, kterým ukazuje, že po opuštění armády jejich život nekončí. Se svou rodinou, která v dokumentu také promlouvá, bydlí v malé obci nedaleko Olomouce. Teoretická část práce slouží jako podklad k tomuto dokumentu. Představuje základní poznatky o historii parasportu od prvních sportovních klubů až po fenomén paralympijských her. Informuje o klasifikaci sportovců, která je nedílnou součástí parasportu a přispívá k legitimitě soutěží. Popisuje také mediální pokrytí sportu pro handicapované na příkladech jednotlivých paralympijských her. Zároveň vysvětluje charakteristiku televizního dokumentu a základní znalosti preprodukce, produkce a postprodukce. Na konci práce je sepsán postup realizace televizního dokumentu *Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska* a stejně tak i jeho scénář.

Abstract

The bachelor thesis consists of two parts. In the practical part, the author presents a television documentary entitled, *From an elite army unit to the Paralympics. The life story of para shooter Jakub Kosek*. The documentary shows the life of Jakub Kosek, who wanted to be a soldier from an early age. He served in the army for several years before he fell into a ditch, injured his spinal cord and ended up in a wheelchair. This forced him to change his life from the ground up. He started practicing shooting sport, in which he qualified for the Paralympic Games. He is also working with war veterans, showing them that their lives don't end after they leave the military. Along with his family, who appear in the documentary as well, he lives in a small village just outside Olomouc. The theoretical part of the thesis serves as a background for this documentary. It presents essential knowledge about the history of para sport from the first sports clubs to the phenomenon of the Paralympic Games. It informs about the classification of athletes, which is an integral part of sports for the disabled and contributes to the legitimacy of individual competitions. It describes media coverage of para sport, using the examples of Paralympic Games. The thesis explains the characteristics of

a television documentary and the essential knowledge of pre-production, production, and post-production. The process of making the document, *From an elite army unit to the Paralympics. The life story of para shooter Jakub Kosek* is written at the end of the thesis, as well as its script.

Klíčová slova

parasport, parastřelba, paralympijské hry, paralympionici, handicap, medializace parasportu, televizní dokument

Keywords

para sport, para shooting, Paralympic Games, paralympians, handicap, media coverage of the para sport, television documentary

Title

From an elite army unit to the Paralympics. The life story of para shooter Jakub Kosek (television documentary)

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Veronice Mackové, Ph.D. za užitečné rady a odborné vedení. Velké díky patří Jakubovi Koskovi a jeho rodině za to, že s natáčením dokumentu souhlasili. Také děkuji své rodině a blízkým, kteří mě podporují v mém studiu, i přestože mu občas věnuji více času než jim.

Obsah

ÚVOD	1
1. PARASPORT.....	3
2. SPORTOVNÍ ODVĚTVÍ PARASPORTU.....	6
2.1 KLASIFIKACE V PARASPORTU	7
2.2 PARASTŘELBA	8
3. PARASPORT V MÉDIÍCH.....	11
3.1 MEDIÁLNÍ OBRAZ JAKUBA KOSKA	13
4. CHARAKTERISTIKA TELEVIZNÍHO DOKUMENTU	15
4.1 PROCES TVORBY TELEVIZNÍHO DOKUMENTU.....	16
4.1.1 Preprodukce	16
4.1.2 Produkce	17
4.1.3 Postprodukce	18
5. HLOUBKOVÝ POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR.....	19
6. REALIZACE TELEVIZNÍHO DOKUMENTU „Z ELITNÍ ARMÁDNÍ JEDNOTKY AŽ NA PARALYMPIÁDU. ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH PARASTŘELCE JAKUBA KOSKA“	19
6.1 SCÉNÁŘ TELEVIZNÍHO DOKUMENTU „Z ELITNÍ ARMÁDNÍ JEDNOTKY AŽ NA PARALYMPIÁDU. ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH PARASTŘELCE JAKUBA KOSKA“	21
ZÁVĚR	23
SUMMARY	24
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	25
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	27
SEZNAM ČLÁNKŮ.....	29
SEZNAM PŘÍLOH	31
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	37

Úvod

Hlavní částí bakalářské práce je televizní dokument zobrazující příběh člověka, kterého potkala nepřízeň osudu. Jakub Kosek už od dětství toužil být vojákem. Dostal se na vojenskou školu – a tak jak si přál – nastoupil do armády. Prošel si několika funkcemi a dle jeho slov si plnil svůj sen. Jednou se ale vracel domů ze slavnosti pálení čarodějnic. Po cestě si chtěl jen odskočit, jenže mu ujela půda pod nohama a on se propadl do zámeckého příkopu. Tím se jeho život od základu změnil. Při pádu mu praskl obratel a střepy z něj poškodily míšní kanál. Skončil na vozíku a do armády už se nevrátil. O tom, jaký život žil před úrazem a co vše musel změnit po něm, sám v dokumentu vypráví. Přibližuje také, jak si získal zálibu ve sportovní střelbě a jaký pocit má při soutěžích na paralympijských hrách. V dokumentu promlouvá i jeho manželka a syn, se kterými žije v rodinném domku poblíž Olomouce. K televiznímu dokumentu patří také teoretická část této práce, která slouží jako jeho podklad. Představí historii parasportu od počátků, kdy existovalo pouze pár sportovních klubů, až po fenomén paralympijských her. Nabídne postupný vývoj paralympiády a vysvětlí, jaké instituce a lidé za ním stojí. Také popíše, proč je potřebná klasifikace sportovců a z jakého důvodu je lepší, když má každý sport klasifikaci odlišnou. Podrobné členění rozebere na příkladu parastřelby, které se věnuje respondent v dokumentu. Práce vysvětlí, jak se o parasportu a paralympijských hrách referuje v médiích. A jak trend medializace pomalu stoupá. Zároveň zmapuje medializaci Jakuba Koska, která se na první pohled nezdá příliš rozsáhlá. Od parasportu se práce poté přesune k charakteristice televizního dokumentu, aby měl čtenář jasnější představu, co může od praktické části čekat. Představí proces vzniku samotného televizního dokumentu, a to pomocí rozdělení práce na tři části – preprodukcí, produkci a postprodukcí. Od tohoto rozdělení se odvíjí i realizace dokumentu *Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska*. Teoretická část poskytne také scénář dokumentu, kde budou rozepsané jednotlivé scény.

Bakalářskou práci zpracovávám proto, abych parasport a jednotlivé parasportovce více zviditelnila, jelikož se jim nedostává takové mediální pozornosti, kterou by si za své výkony zasloužili. Příběh Jakuba Koska, kterému se ze dne na den změnil život, mi byl velmi blízký. Už když jsem poprvé slyšela, jak odhodlaně o svém životě vypráví, říkala jsem si, že by si

jeho příběh rozhodně zasloužil více pozornosti. A proto jsem se vydala za ním do Zlínského kraje, abych mu ji mohla věnovat právě tady.

Od původní schválené teze došlo v práci k odchylce u obsahu. Z kapitoly s názvem Sport pro handicapované se stala kapitola Parasport. A to z toho důvodu, že se za poslední rok od termínu sport pro handicapované ustupuje a nahrazuje se právě termínem parasport. Obsahově se ale kapitola nijak nezměnila. Ke stejnému přejmenování došlo i u kapitoly o medializaci parasportu. Je také přidána kapitola Sportovní odvětví parasportu, jejíž součástí je nově kapitola o klasifikaci sportovců, která si po zvážení samotnou kapitolu zaslouží. Zároveň je nově zařazena i kapitola o žánru polostrukturovaného hloubkového rozhovoru, který byl v televizním dokumentu využit. K těmto změnám došlo po důkladnější rešerši během psaní bakalářské práce a po konzultaci s její vedoucí. Jde ale pouze o malé změny, které hlavní strukturu práce nijak nemění.

1. Parasport

Sport hraje v životě lidí velkou roli v oblasti nejen fyzického, ale také psychického zdraví. Nejen sport ale celkově pohyb je pro člověka prospěšný. Nezáleží, zda jde o jedince zdravého nebo někoho s handicapem. Touha být lepší a překonávat ve sportu vlastní limity může pro některé představovat nový náboj do života. Pro lidi se zdravotním postižením sport nemusí být pouhou rehabilitací, ale může se stát jedním z důvodů, proč se v životě nevzdávat a dál překonávat překážky, které je s handicapem potkaly. Mezi další benefity sportování patří vytváření nových sociálních vazeb. Přetrvávající zdravotní postižení může způsobit zhoršení postoje k sobě samým, vést k sebelítosti, a tím také k sociální izolaci. Díky sportu si může člověk posílit sebeúctu, lépe se pak vyrovnat se svým handicapem a znovu se začlenit do společnosti (Chawla, 1994). Sport pomáhá vybudovat zdravé sebevědomí a pocit sebedůvěry ve vlastní schopnosti. Může dlouhodobě zlepšovat náladu, snižovat deprese a úzkosti. Mimo to jedinci přináší nové zkušenosti, které může uplatnit i v jiných oblastech svého života (Shephard, 1991).

Před válkami se lidé s handicapem nacházeli na okraji společnosti a často byli považováni za přítěž. Ze světových válek se ale vracela domů spousta raněných s tělesnými postiženími a psychickými potřebami, které nebylo možné uspokojit tradičními technikami. Proto byly vyvinuty rehabilitační programy, které měly těmto osobám pomoci při návratu do společnosti (DePauw a Gavron, 2005). Postupem času se stále častěji využíval sport jako léčba doplňující běžné metody fyzioterapie. Pomáhal rozvíjet sílu, koordinaci a vytrvalost. Kupříkladu vzpírání nebo lukostřelba pomáhala posílit svaly paží. Ty jsou velmi důležité u pacientů s paraplegií¹. Sporty na vozíku, jako třeba basketbal, rozvíjely koordinaci, která lidem se zdravotním postižením pomohla v rychlejší osvojování nových pohybů (Chawla, 1994). Dříve sloužil parasport pouze jako rehabilitace pro pacienty rehabilitačních ústavů. (Janečka a kol., 2012). Jedním z takových rehabilitačních ústavů bylo i Národní centrum pro osoby s poškozením páteře otevřené v obci Stoke Mandeville v britském Aylesbury. To bylo založené neurologem Ludwigem Guttmannem na žádost britské vlády v roce 1944. Centrum začalo být hojně využíváno pro raněné vojáky a civilisty během druhé světové války

¹ Termín paraplegie značí úplné ochrnutí poloviny těla, obvykle té dolní. V tomto případě se projevuje neschopností pohybu obou dolních končetin. Je způsobena poškozením míchy (Národní zdravotnický informační portál, 2024).

(Thomas a Smith, 2009). Ve stejné době Guttman zavedl sport jako nezbytnou součást léčby pacientů s poškozenou míchou. Zdůraznil, že jim může pomoci nejen jako rehabilitace, ale také jako dobrý nástroj na překonání nudy v nemocnici (Chawla, 1994). Zaměstnanci nemocnice včetně Guttmana brzy zjistili, že sport má na lidi s tělesným postižením dobré účinky nejen jako klasická rehabilitace (Thomas a Smith, 2009), ale že má zároveň pozitivní dopad na jejich myšlení a na znovuzískání sebeúcty (Chawla, 1994).

Před polovinou 20. století měli lidé s postižením omezené možnosti organizovaného sportovního soutěžení. Až na několik známých výjimek, které se zúčastnily her pro zdravé. Mezi ty patří například Károly Takács, dvojnásobný maďarský olympionik, který po ztrátě pravé ruky soutěžil v olympijské střelbě levou rukou. Nebo Liz Hartelová z Dánska, která získala stříbrnou medaili v drezúře poté, co onemocněla obrnou a skončila na vozíku (DePauw a Gavron, 2005). Jako první sportovní kluby pro handicapované jsou známy ty pro neslyšící. Už v roce 1888 berlínské kluby organizovaly sportovní soutěže, které postupně šly k prvním Světovým hrám pro neslyšící v roce 1924 (Thomas a Smith, 2009; Vanlandewijck a Thompson, 2011). Na těch se podílelo šest národních sportovních federací neslyšících, které vznikaly během let 1888 až 1924 v Československu, Belgii, Francii, Velké Británii, Nizozemsku a Polsku (DePauw a Gavron, 2005). V roce 1924 pak vznikl Mezinárodní výbor sportu neslyšících, který zařídil mimo jiné i profesionálnější chod her. V současnosti organizace stojí mimo Mezinárodní paralympijský výbor a není s ním nijak spojena (Deaflympics, nedatováno). Světové hry neslyšících jsou v současnosti známé jako Deaflympiáda, která se koná každé dva roky (střídavě letní a zimní hry) (DePauw a Gavron, 2005). Sporty pro neslyšící nespádají pod sporty paralympijské ani pod sporty pro zdravé, ale jsou zařazeny někde mezi. Právě díky práci Ludwiga Guttmana započala historie sportů paralympijských. Čtyři roky po založení centra v Aylesbury se konaly první takzvané Stokemandevillské hry, které odstartovaly rozvoj parasportu. Postupem času se z nich staly dnes už známé hry paralympijské (Thomas a Smith, 2009). Přesný původ termínu „paralympijský“ je neznámý. Jedna z verzí říká, že vznikl složením slov „paraplegik“ a „olympijský“ (Vanlandewijck a Thompson, 2011). Podle Mezinárodního paralympijského výboru slovo pochází z řecké předložky „para“, která se překládá jako „vedle“ a slova „olympijský“. Jelikož je paralympiáda paralelní hrou k olympiádě. Slovo má ilustrovat, jak obě hnutí existují vedle sebe (International Paralympic Committee, nedatováno, A). Termín

paralympijský byl poprvé v médiích použit v roce 1953, a to v novinách *Bucks Advertiser and Aylesbury News* (Brittain, 2010).

Stokemandevillské hry se poprvé konaly 29. července roku 1948. Ve stejný den jako byly zahájené i letní olympijské hry v Londýně. Zúčastnilo se jich 16 vojáků a vojaček na invalidních vozících, kteří soutěžili v lukostřelbě (International Paralympic Committee, nedatováno, A). Ač se do historie zapsaly Stokemandevillské hry jako ty první, v Československu soutěžili handicapovaní už o tři měsíce dříve. Za takzvanými Kladrubskými hrami stál doktor Vojmír Srdečný, který pracoval jako terapeut v rehabilitačním centru v Kladrubech u Vlašimi. Domníval se, že sport je důležitou součástí rehabilitace. Her se v dubnu roku 1948 zúčastnilo 82 pacientů různých handicapů v několika sportech. Z ideologických důvodů ale později nebylo možné, aby dosáhly větších rozměrů (Němcová Tejkalová, 2012). Ke Stokemandevillským hrám byl založen i Mezinárodní výbor pro hry Stoke Mandeville, který měl pomoci s financováním a se zařízením profesionálnější organizace her. Tato instituce se tak stala předchůdcem později vzniklého Mezinárodního paralympijského výboru (Thomas a Smith, 2009). K přímému propojení Stokemandevillských her s olympijskými došlo v Římě roku 1960. Nejprve se tam konaly tradiční letní olympijské hry, na které poté na stejných sportovištích navázaly hry Stoke Mandeville (Bailey, 2008; Howe, 2008). V roce 1976 se pak konaly první zimní paralympijské hry ve švédském městě Örnköldsvik (Vanlandewijck a Thompson, 2011). Mezinárodní olympijský výbor schválil označení „paralympiáda“ v roce 1984. Od roku 1988 platí, že se paralympijské hry konají vždy ve stejném městě jako hry olympijské, a to krátce po jejich skončení (DePauw a Gavron, 2005). V tomtéž roce se konaly paralympijské hry v Soulu, které jsou dnes považovány za první moderní (Le Clair, 2012). K největšímu přiblížení paralympijských a olympijských her došlo až v roce 2000 v australském Sydney. Na organizaci se totiž poprvé podíleli stejní lidé. Paralympionici žili ve stejné vesnici jako před nimi olympionici. Měli stejně kvalitní catering, lékařskou péči i zábavu. Oproti hrám, které se konaly o čtyři roky dříve v Atlantě, kde bylo ubytování zřídkačistě a jídlo nekvalitní, šlo o velkou změnu (Howe, 2008).

Ke změně k lepšímu postupně došlo také díky vzniku Mezinárodního paralympijského výboru (MPV). Ten byl založen už 22. září 1989 v německém Düsseldorfu jako nezisková organizace a od roku 1999 sídlí v německém Bonnu. Mezi jeho hlavní cíle patří úspěšný

chod paralympijských her, rozvíjení paralympijských sportů a začleňování handicapovaných do společnosti (Bailey 2008; Brittain 2010; Howe, 2008). Založení výboru oficiálně zahájilo to, co se obvykle označuje jako paralympijské hnutí (Howe, 2008). Na svých internetových stránkách MPV shrnuje své poslání takto: „*Vést paralympijské hnutí, dohlížet na realizaci paralympijských her a podporovat členy, aby mohli paralympijští sportovci dosáhnout sportovní dokonalosti*“².“ (International Paralympic Committee, nedatováno, B). V České republice vznikla roku 1994 paralelní organizace k Českému olympijskému výboru – Český paralympijský výbor (ČPV), který stejně jako MPV má rozvíjet paralympijské hnutí a podporovat sport zdravotně postižených. Zároveň zabezpečuje účast českých reprezentantů na paralympijských hrách (Český paralympijský výbor, nedatováno, A).

2. Sportovní odvětví parasportu

Lidé s handicapem mohou v současnosti soutěžit hned v několika různých sportech. Na prvních Stokemandevillských hrách v roce 1948 se ale soutěžilo pouze v lukostřelbě. O čtyři roky později bylo součástí her už šest sportů pro vozíčkáře. Tento ročník se zapsal jako první mezinárodní, jelikož kromě Britů přijeli soutěžit i Nizozemci. Kromě lukostřelby se k seznamu přidaly sporty jako lawn bowling, stolní tenis, vrh koulí, hod oštěpem a hod holí. V 60. letech 20. století byl přidán basketbal, šerm, kulečník, plavání a vzpírání (DePauw a Gavron, 2005). Na letních paralympijských hrách v Tokiu v roce 1964 přibyl na seznam také běh na dráze. O čtyři roky později na paralympiádě v Tel Avivu mohli sportovci nově soutěžit v basketbalu pro ženy či ve sprintu na vozíku na 100 metrů. V Torontu roku 1976 byly přidány další disciplíny pro atlety na vozíčkách. A to závod na 200, 400, 800 a 1500 metrů. Poprvé se také soutěžilo ve střelbě. Přidán byl ještě goalball, sport pro zrakově postižené. Zařazením této disciplíny se potvrdilo, že paralympijské hnutí se nesnaží jen kopírovat olympijské hry, ale že chce vytvořit nové konkurenční příležitosti pro sportovce s handicapem (Howe, 2008). Ve stejném roce se konaly první zimní paralympijské hry ve švédském městě Örnköldsvik. Soutěžilo se pouze v běhu na lyžích a v alpském lyžování (Howe, 2008). V roce 1988 na letní paralympiádě v Soulu se celkově 3 053 sportovců z 61

² Přeloženo autorkou bakalářské práce. V anglickém originále: „*To lead the Paralympic Movement, oversee the delivery of the Paralympic Games and support members to enable Para athletes to achieve sporting excellence.*“

zemí utkalo v 17 sportech. Soutěžilo se v lukostřelbě, atletice, basketbalu, boccie, cyklistice, jezdeckví, šermu, goalballu, judu, střelbě, volejbalu, fotbalu, plavání, stolním tenisu, vzpírání, lawn bowlingu a snookeru. Na zimních paralympijských hrách v Naganu v roce 1998 soutěžilo 571 sportovců z 32 zemí v pěti sportech. A to v alpském lyžování, klasickém lyžování, biatlonu, závodech na saních a sledge hokeji (DePauw a Gavron, 2005). Z původních šesti sportů na prvních mezinárodních hrách se dnes na letní paralympiádě soutěží ve dvaadvaceti. K těm sportům, které byly zahrnuty v roce 1988 se přidal badminton, kanoistika, rugby, taekwondo, tenis, triatlon a veslování. Už se ale nesoutěží v lawn bowlingu ani ve snookeru. Mezi zimní paralympijské sporty patří stále alpské lyžování a biatlon. Sledge hokej je na paralympiádě také zařazen, ale je dnes znám spíše pod názvem parahokej. K těmto třem sportům je součástí zimní paralympiády ještě běžecské lyžování, curling a snowboard. Dohromady tedy šest sportů (Český paralympijský výbor, nedatováno, B). Sportů pro handicapované ale existuje mnohem více, jen nejsou zařazené mezi ty paralympijské. Mezi neparalympijské sporty patří například golf, házená, box nebo surfing. V těchto sportech se na hrách soutěžit nedá, ale součástí olympijských her jsou (Český paralympijský výbor, nedatováno, C).

2.1 Klasifikace v parasportu

S rozvojem soutěžních her pro handicapované bylo nutné, stejně jako u sportu pro zdravé, stanovit pravidla. Mimo ně byly vytvořené ještě klasifikace, aby se zdravotně postižení mohli účastnit soutěží za stejných podmínek. Nejdůležitějším kritériem klasifikace je, aby míra postižení byla u všech závodníků v jedné skupině srovnatelná. Aby nikdo nebyl znevýhodněn. Před začátkem 90. let byla klasifikace založena na poměrně složitém systému lékařské klasifikace, která třídila sportovce do skupin podle podobnosti postižení. Jakmile ale bylo do soutěží zahrnuto více různých sportů, stávalo se, že některé vyžadovaly velký počet různých tříd. Z logistických důvodů nebylo možné mít u každého sportu tolik skupin a ve velké části z nich jen několik málo sportovců. A tak postupně vznikla moderní klasifikace, která je využívána dnes (Howe a Jones, 2006).

V současnosti se testují jednotlivé dovednosti potřebné k výkonu daného sportu. Jelikož se tyto schopnosti u jednotlivých sportů liší, má většina svůj vlastní specifický klasifikační systém (Janečka a kol., 2012). Jeden z prvních paralympijských sportů, který tento

klasifikační systém přejal, bylo plavání. Z 31 klasifikačních tříd se díky němu stalo pouhých 10. V nich si sportovci byli blízcí schopnostmi, a ne druhem postižení (Howe a Jones, 2006). Klasifikace se nyní provádí prostřednictvím procesu hodnocení sportovců. Hodnocení odpovídá na základní tři otázky. První z nich se ptá, zda vůbec sportovec má způsobilé postižení pro daný sport. Takzvané způsobilé postižení se dá rozdělit na tři odlišné skupiny: první z nich zahrnuje tělesná postižení, druhá zrakové a třetí mentální. Druhá otázka zkoumá, zda tento handicap splňuje minimální kritéria postižení pro daný sport. Poslední zjišťuje, do které sportovní třídy by měl být sportovec zařazen na základě toho, do jaké míry je schopen vykonávat specifické úkoly, které jsou pro daný sport zásadní (International Paralympic Committee, nedatováno, C). Podle Vanlandewijcka a Thompsona (2011) je klasifikace důležitá ze dvou hlavních důvodů. Zaprvé dává jasně najevo, kdo v paralympijských sportech může soutěžit, a kdo naopak ne. Zadruhé díky klasifikaci může být paralympijský sport legitimní. Bez ní by se jednodušeji mohlo spekulovat o tom, že uspějí hlavně ti s menším handicapem. V každé klasifikační třídě je vždy daný rozsah postižení. Kvůli velkým rozdílům mezi jednotlivými handicapovanými sportovci je těžké nastolit naprosto stejné podmínky. Klasifikace tedy nemůže být úplně dokonalá. Neustále se ale vyvíjí, aby se k dokonalosti aspoň přiblížila (Dařová a kol., 2008). Sportovci mohou být klasifikováni několikrát během své kariéry, a to z důvodu progresivní povahy některých postižení. Pokud se zdravotní stav sportovce změní, musí o tom informovat a požádat o nové posouzení. Celý tento proces provádí klasifikační komise. Ta se skládá minimálně ze dvou klasifikátorů. Jde o vyškolené odborníky, kteří mají doplňující znalosti o postiženích. Kvalifikaci a požadované kompetence klasifikátorů určují jednotlivé mezinárodní sportovní federace (International Paralympic Committee, nedatováno, C).

2.2 Parastřelba

Mezi paralympijské sporty patří také parastřelba. Té bude tento text věnovat zvýšenou pozornost, jelikož v ní soutěží hlavní aktér praktické části práce. Parastřelba se řídí podle pravidel Mezinárodní střelecké federace. Pravidla jsou ale upravená s ohledem na handicap sportovců (World Shooting Para Sport, nedatováno). Střelci mohou soutěžit ve střelbě z pušky, z pistole nebo z brokovnice. Střílí na vzdálenosti 10, 25 a 50 metrů. V závislosti na disciplíně a třídě, ve které jsou sportovci zařazeni, soutěží v kleče, ve stoje (pokud nemohou stát, tak na vozíku), či v leže (World Shooting Para Sport, 2022). Závodit mohou během

roku v několika různých soutěžích. Když se jim podaří přes národní, kontinentální a světová mistrovství kvalifikovat, tak i na paralympijských hrách. Ze třinácti paralympijských střeleckých soutěží je sedm otevřeno pro ženy i muže, tři jsou určené pouze pro ženy a tři pouze pro muže. Cílem střelby je umístit sérii střel do středového kroužku terče. Terč se skládá z deseti soustředných kruhů s bodovým ohodnocením 1 až 10, přičemž středový kroužek je za 10 bodů. V mnoha soutěžích jsou bodovací kruhy dále rozděleny do dalších deseti bodovacích zón, které poskytují desetinný bodovací systém, přičemž 10,9 je samotný střed terče, a tedy nejvyšší možný počet bodů za jeden výstřel. V kvalifikačním kole střílí závodníci na terč určitý počet střel. Skóre za jednotlivé výstřely se sčítají. Výsledkem je celkové skóre, z něhož osm nejlepších postupuje do finále, kde začínají znovu od nuly. Sportovci s nejnižšími výsledky jsou v průběhu finále postupně vyřazováni. Po prvních osmi střelách a poté po každých dalších dvou je vyřazen střelec na nejnižším místě, dokud nezůstanou pouze dva střelci na poslední dvě střely (World Shooting Para Sport, nedatováno).

Aby mohli sportovci soutěžit v parastřelbě, musejí mít jedno ze způsobilých postižení a splňovat jeho minimální kritéria. V parastřelbě je sedm různých tříd pro sportovce s tělesným či zrakovým postižením. Třída SH1 (Pistol) je určena pro sportovce s postižením horních a/nebo dolních končetin pro soutěže v pistolových disciplínách. Parastřelci s tělesným postižením, kteří střílí z pušky, jsou zařazeni buďto do skupiny SH1 (Rifle), která je určena pro sportovce s postižením dolních končetin, či do SH2 (Rifle). V té jsou sportovci s postižením horních končetin, které vyžaduje použití střeleckého stojanu k podpírání pušky, a to buď v kombinaci s postižením dolních končetin, nebo bez něj. Další tři třídy se týkají disciplíny zvané paratrapp, ve které se střílí na letící terč brokovou puškou. Ve sportovní třídě SG-S (Trap) soutěží sportovci se špatnou rovnováhou a/nebo stabilitou trupu. Soutěží z invalidního vozíku nebo ze sedadla. Sportovci mají postižení dolních končetin, ale žádné funkční omezení horních končetin. Součástí třídy SG-L (Trap) jsou sportovci s dobrou rovnováhou a funkcí trupu, kteří soutěží vestoje. Sportovci mají postižení dolních končetin, ale žádné funkční omezení horních končetin. Poslední skupina SG-U (Trap) zahrnuje sportovce s dobrou rovnováhou a funkcí trupu, kteří soutěží vestoje. Sportovci mají postiženou paži, která nestřílí. Sedmou a poslední třídou je SH-VI (Rifle), která umožňuje střílet z pušky lidem se zrakovým postižením (World Shooting Para Sport, 2019).

Parastřelba je součástí paralympijských her od roku 1976. Letní paralympiáda se tehdy konala v kanadském Torontu. V současnosti se parastřelba provozuje ve více než 75 zemích a je řízena Mezinárodním paralympijským výborem a koordinována Mezinárodní federací Shooting Para Sport. Organizace v roce 2010 podepsaly Memorandum o porozumění, které stvrzuje spolupráci při rozvoji parastřelby (World Shooting Para Sport, nedatováno). V roce 2019 byla založena Česká střelecká asociace hendikepovaných (CZDSA), která funguje jako zastřešující organizace pro handicapované střelce se všemi druhy postižení v puškových, pistolových i brokových disciplínách v České republice (Česká střelecká asociace hendikepovaných, nedatováno, A). Na svých webových stránkách informuje CZDSA o svém působení takto: „*Členský systém kopíruje zahraniční subjekty. Nerozděluje a netříští sportovce dle druhu postižení do jednotlivých vadvových svazů pod Českým paralympijským výborem, ale sdružuje je dle druhu sportu pod národní sportovní autoritu – Český střelecký svaz. Tím dochází k většímu přehledu a efektivnější koordinaci asocičních aktivit (...) a nesporně i minimalizování finančních nákladů na zajištění funkčnosti, organizace, logistiky a asistenční pomoci.*“ (Česká střelecká asociace hendikepovaných, nedatováno, A).

Podle počtu získaných medailí na paralympiádách v parastřelbě se do čela tabulky řadí Švédsko s celkovým ziskem 24 zlatých, 11 stříbrných a 16 bronzových. Hned za ním je Jižní Korea, která má pouze o jednu zlatou a bronzovou méně, ale zato o 8 stříbrných více. Dále je v žebříčku Čína, Austrálie a Velká Británie³ (World Shooting Para Sport, nedatováno). V České republice patří mezi reprezentanty parastřelby například Jakub Kosek a Tomáš Pešek (oba primárně sportovní pistole), Martin Adámek (vzduchová puška), Miroslav Lidinský, Martin Tomek nebo Jan Baumruk (brokaři) (Česká střelecká asociace hendikepovaných, nedatováno, B). Jakub Kosek se zúčastnil letních paralympijských her v Tokiu 2020 (z bezpečnostních důvodů přesunutých na rok 2021) ve dvou disciplínách. Ve střelbě ze sportovní pistole skončil dvacátý čtvrtý a ve střelbě ze vzduchové pistole dvacátý sedmý. Tomáš Pešek se na stejné paralympiádě umístil ve střelbě z pistole třiatřicátý a ve střelbě ze vzduchové pistole jedenáctý (Český paralympijský výbor, nedatováno, D).

³ Výsledky k datu 14. 2. 2024.

3. Parasport v médiích

Za posledních několik desítek let se parasport z rehabilitace pro těžce zraněné stal mezinárodním fenoménem. Od poskytování možnosti sportovat lidem s postižením až po přijetí vysoce výkonnostního modelu sportovní praxe, který zároveň přitahuje i pozornost médií (Howe, 2008). Množství mediálního pokrytí a způsob, jakým je toto pokrytí prezentováno, může mít významný dopad na všechny oblasti sportu zdravotně postižených, od náboru nových sportovců až po schopnost MPV získávat finanční prostředky (Brittain, 2016). Sám Ludwig Guttman začal už v roce 1947 publikovat list *The Cord*, do kterého přispíval jak on sám, tak jeho pacienti. Sloužil k tomu, aby si i ostatní lidé s postižením mohli přečíst, jak se s handicapem vyrovnat a co pomáhá právě Guttmanovým pacientům (Howe, 2008). V posledních letech je parasport médií mezinárodně pokrýván hlavně během paralympijských her (Brittain, 2016). Média jsou významnou součástí paralympiády už od počátku. Rostoucí povědomí mezi lidmi, které plynulo právě ze zpravodajství, změnilo rozsah parasportu. Z události, na které se nejprve podílela pouze menšina sportovců, se stal fenomén, který navázal spojení se světově známými olympijskými hrami. Už první Stokemandevillské hry v roce 1948 přitáhly pozornost médií. Zmínily se o nich místní noviny a v britském celostátním deníku *The Times* se objevil krátký článek (Brittain, 2008). Guttman, který stál u zrodu paralympijských her, neustále srovnával hry paralympijské s těmi olympijskými. Toho se postupně začala chytat i média. V roce 1949 list *Bucks Advertiser and Aylesbury News* otiskl „*Olympic Games Of Disabled Men is Born at Stoke*⁴“. O dva roky později už psal o „*Wheelchair Olympiad*⁵“ a v roce 1952 v titulku stálo „*And Now The Wheel-Chair Olympics*⁶“. V listu se také poprvé objevilo slovo „paralympijský“ a to v roce 1953, když v článku autor popisoval zrod Stokemandevillských her. Netrvalo dlouho a termín „paralympijský“ začala používat média i v jiných zemích. (Brittain, 2008; 2010). Na letních paralympijských hrách v Tokiu v roce 1964 se zahajujícího a závěrečného ceremoniálu zúčastnila japonská královská rodina. A právě její návštěva přispěla ke zviditelnění akce a k pozornosti mezinárodních médií (Howe, 2008). Zájem médií o paralympijské hry byl ale až do osmdesátých let dvacátého století poměrně malý až skoro

⁴ Olympijské hry zdravotně postižených se rodí ve Stoke (přeloženo autorkou bakalářské práce).

⁵ Olympiáda vozíčkářů (přeloženo autorkou bakalářské práce).

⁶ A nyní olympiáda vozíčkářů (přeloženo autorkou bakalářské práce).

žádný. V porovnání s olympijskými hrami vždy hodně zaostával (Thomas a Smith, 2009). Velkou pozornost médií přilákaly paralympijské hry v Sydney v roce 2000. Na těchto hrách se totiž poprvé podíleli v klíčových službách stejní lidé jako na olympiádě. Tím dosáhla paralympiáda vyšší kvality. Média si dohromady vyžádala zhruba 2300 akreditací pro své zaměstnance. Tento rok se hry poprvé vysílaly na internetu. Díky sponzoringu s agenturou *WeMedia*, která souhlasila s videopřenosem sta hodin z her (Howe, 2008). Růst zájmu médií pokračoval i při dalším ročníku. Britská vysílací společnost *British Broadcasting Corporation* (BBC) na aténské hry v roce 2004 zdvojnásobila své mediální pokrytí oproti těm v Sydney. Na hodinu a půl každý večer. Na paralympijské standardy šlo o vysoké pokrytí (Howe, 2008). BBC vysílala vždy nejdůležitější momenty z her. Vysílání přilákalo až 2 miliony diváků. Oproti tomu televizní společnosti v USA tolik času paralympiádě nevěnovaly. Ať už šlo o hry v Aténách nebo o ty v roce 2008 v Pekingu. Diváci si museli počkat šest týdnů po závěrečném ceremoniálu, aby se mohli podívat na hodinový sestřih toho nejlepšího. A to i přestože měla USA na hrách vysoké zastoupení sportovců a v minulosti slavila několik úspěchů (Brittain, 2016). Například americká vysílací společnost *National Broadcasting Company* (NBC) stáhla 3500 svých zaměstnanců poté, co byly v Aténách slavnostně ukončeny olympijské hry a měla být zahájena paralympiáda (Howe, 2008). Hry v Aténách nakonec pokrývalo dohromady 3 103 zástupců médií, kteří odvysílali celkem 617 hodin ve 25 zemích (International Paralympic Committee, 2004). Letní paralympiáda v Pekingu 2008 měla větší televizní pokrytí než jakákoliv předtím. Hry sledovalo 3,8 miliardy diváků a celkový vysílací čas se oproti Aténám zvýšil o 200 procent. Hry byly vysílány mimo jiné na online televizním kanálu MPV a na kanálu *ParalympicSportTV*, který byl nově spuštěn. Ti, kteří neměli přístup k televiznímu vysílání, tak měli možnost sledovat událost na obrazovce svého počítače (International Paralympic Committee, 2008). Letní paralympiáda v Londýně 2012 byla první paralympiádou, která měla velmi silné pokrytí online a na sociálních sítích. V průběhu her se na sociální síti Twitter⁷ objevilo 1,3 milionu tweetů se slovem "Paralympic", 25 milionů lidí navštívilo stránky *London 2012.com* a více než 5,8 milionu lidí si stáhlo aplikaci *London 2012 Paralympic App* (International Paralympic Committee, 2012). Popularita paralympijských her stoupala dál a v roce 2016 v Riu de Janeiru byla celková sledovanost větší než 4,1

⁷ Dnes sociální síť X.

miliardy diváků ve více než 150 státech (International Paralympic Committee, 2017).

Celková mediální pozornost na zimních paralympijských hrách je o dost nižší než ta na letních. I tam ale stoupá. Velkou pozornost získaly hry v japonském Naganu v roce 1998. A to z toho důvodu, že se poprvé zimní paralympijské hry konaly mimo evropský kontinent, a přilákaly tak zájem i jiných částí světa, hlavně Asie (Brittain, 2016). Během zimních paralympijských her v Turíně roku 2006 bylo odvysíláno 285 hodin s hromadnou sledovaností 1,4 miliardy diváků (International Paralympic Committee, 2010, A). Hry ve Vancouveru v roce 2010 pokrývalo téměř 1 200 zástupců médií, což bylo o 12 procent více než na předchozích paralympijských hrách (International Paralympic Committee, 2010, B). Velkému zájmu médií se těšily zimní paralympijské hry v roce 2018 v Pchjongčchangu. Překonaly totiž všechny dosavadní rekordy v mezinárodním vysílání a online sledovanosti, která dosáhla 2,02 miliardy diváků. Celkový počet hodin vysílání her se zvýšil na 2 079, což bylo o 87,8 procenta více než v Soči v roce 2014. V čele žebříčku stála Kanada, která odvysílala 288 hodin, následovaná hostitelskou Jižní Koreou (169 hodin) a Ruskem (168 hodin). O hrách informovalo 629 akreditovaných médií, což bylo o 15 % více než v Soči 2014 (International Paralympic Committee, 2018).

3.1 Mediální obraz Jakuba Koska

Jak bylo výše popsáno, parasport získává mediální pozornost hlavně během paralympijských her. O samotných sportovcích se v médiích píše zejména tehdy, když slaví velké úspěchy, nebo když média upoutá jejich silný životní příběh. V případě parastřelce Jakuba Koska, který vystupuje v praktické části této práce, je jeho mediální obraz poměrně slabý. Zúčastnil se paralympijských her zatím pouze jednou, a to v Tokiu v roce 2021. Ve střelbě ze sportovní pistole skončil čtyřiatřicetý a ve střelbě ze vzduchové pistole sedmadvacátý (Český paralympijský výbor, nedatováno, D). Tudíž ani tato účast mu nezískala převratnou mediální pozornost. Přece jen o něm ale několik textů najít lze. Samotný Český paralympijský výbor o něm a jeho úspěších informuje v podstatě vždy, když se koná nějaký důležitější turnaj nebo mistrovství. Například v článku z 25. 3. 2024, který pojednává o účasti parastřelců na závodech Světového poháru v Indii. V mezititulku stojí: „*Tomáš Pešek s Jakubem Koskem marně bojovali o paralympijské kvóty*“ (Český paralympijský výbor, 2024). V srpnu roku 2023 informoval výbor o evropském šampionátu v Rotterdamu. O Jakubovi Koskovi psal

takto: „(...) vystřílel skvělé celkové páté místo na mistrovství Evropy v konkurenci více než třiceti střelců. Český reprezentant po úspěšně zvládnuté kvalifikaci nastoupil do finále, kde mezi osmičkou sportovců rozhodně nepatřil k favoritům, přesto dokázal překvapit a vyřadil i několik účastníků paralympijských her nebo medailisty z mistrovství světa a Evropy.“ (Český paralympijský výbor, 2023). Na webu ČPV vyšel v listopadu 2023 s Jakubem Koskem rozhovor⁸, který pojednává hlavně o jeho životním příběhu (Český paralympijský výbor, 2022). Když se Kosek v roce 2017 kvalifikoval na mistrovství světa, vydal o něm článek web Aktuálně.cz. Ve kterém se mimo jiné píše: „Druhý cenný kov přidal právě Kosek, který získal taktéž stříbrnou medaili ve stejné disciplíně, kterou ovládl v Olomouci. Právě on je také úřadujícím mistrem republiky, a to právě v disciplíně střelby ze standardní vzduchové pistole 40 ran na 10 metrů.“ (Aktuálně.cz, 2017). Několik článků o Koskovi vyšlo právě v době paralympiády v Tokiu. Zpravodajský server Českého rozhlasu iRozhlas.cz vydal 24. srpna 2021 text s titulkem: „Invalidní vozíky, kufrý plné zbraní a zmeškaný let. Čeští střelci po strastech dorazili na paralympiádu“ (iRozhlas.cz, 2021). Ten pojednává hlavně o cestě Jakuba Koska a Tomáše Peška na paralympijské hry. O tom, že má Jakub Kosek jistou účast na paralympiádě, psal například web Aktuálně.cz: „V klidu se na vrcholnou akci mohou připravovat například lukostřelec David Drahonínský nebo střelci Tomáš Pešek s Jakubem Koskem.“ (Aktuálně.cz, 2020). O Koskovi se zmiňuje také několik článků, ve kterých je ale hlavním tématem výhra Tomáše Peška na mistrovství světa v roce 2019. Například opět web Aktuálně.cz: „Jakub Kosek ve stejné kategorii obsadil 14. místo, které mu zajistilo kvalifikaci na paralympijské hry v Tokiu 2020 a po Peškovi získal druhou nominaci pro Českou republiku.“ (Aktuálně.cz, 2019). Česká televize napsala: „Dařilo se i Jakubu Koskovi (sic!), který skončil čtrnáctý a zajistil České republice další místo na paralympijských hrách v Tokiu.“ (Česká televize, 2019). Podobně psal v říjnu 2019 i Sport.cz: „Už loni se Peškovi povedlo vystřílet účastnické místo na paralympijských hrách 2020 v Tokiu. V Sydney ho nyní napodobil Jakub Kosek díky 14. místu ve střelbě ze vzduchové pistole.“ (Sport.cz, 2019). Tím jeho mediální stopa ale v podstatě končí.

⁸ Rozhovor zpracovala autorka této práce, když v letech 2022-2023 pro Český paralympijský výbor pracovala jako redaktorka.

4. Charakteristika televizního dokumentu

Termín dokument poprvé použil filmový režisér a producent John Grierson v roce 1926, když hovořil o filmu, ve kterém nevystupovali herci, ale reálné postavy (Orlebar, 2012). Dnes je Grierson považován za jednoho z průkopníků dokumentárního filmu. Tvrdil, že dokument označuje tvůrčí zpracování skutečnosti (Kilborn a Izod, 1997). Podle amerického filmového kritika Billa Nicholse (2017) dokument nikdy neměl jasně danou definici. Sám o něm mluvil jako o reprezentaci reality. Říkal, že dokument má být spojením kreativity a skutečnosti. Kreativní složka by ale neměla zacházet do fikce. Tvůrce dokumentu by měl respektovat fakta a držet se skutečných událostí. Rozhodně by si neměl situace vymýšlet.

Definice dokumentu v audiovizuální tvorbě dle *Slovníku žurnalistiky* (2017, s. 71) zní: „(...) obecné označení pro všechny druhy a žánry (filmové, televizní, video aj.) založené na principu dokumentárního zobrazování skutečnosti metodou přímé a konkrétní svědecké výpovědi v podobě autentického, průkazného a faktograficky co nejplnohodnotnějšího obrazu a zvuku.“ Dokumenty jsou založené na realitě a pojednávají o něčem, co se doopravdy stalo. Nemají ukazovat nové skutečnosti, které by nebyly ověřené. Mají obsahovat svědecké výpovědi reálných lidí, kteří se vydávají sami za sebe a nehrají nějakou roli jako herci (Nichols, 2017). Diváci sledující dokumentární film vidí zobrazení skutečného života, i když prostřednictvím objektivu kamery (Billinge, 2017). S tím souhlasí i britský producent Jeremy Orlebar (2012, s. 82), který v *Knize o televizi* píše, že „dokument se snaží ‚dokumentovat‘ či jinak řečeno, zaznamenávat některé aspekty reálného života.“

Oproti zpravodajským reportážím, které také pojednávají o skutečné události, se dokument liší hned v několika základních bodech. V televizním dokumentu je člověk, o kterém se natáčí, hlavním aktérem. Oproti tomu ve zpravodajské reportáži bývá až na druhém místě za reportérem. Reportér bývá v tomto případě před kamerou. Příběh vypráví primárně on a respondent pouze rozšiřuje jeho poznatky. Dokument má naopak ukázat příběh aktéra, a pokud dokumentarista zasahuje svým hlasem do záběrů, tak jen proto, aby dodal příběhu kontext (Lancaster 2013).

4.1 Proces tvorby televizního dokumentu

Proces tvorby televizního dokumentu se dá rozdělit do tří částí. První z nich je preprodukce, která probíhá ještě před natáčením dokumentu. Ve druhé fázi přijde na řadu produkce, tedy samotné natáčení dokumentu. Ve třetí části, takzvané postprodukcí, se dokument zpracovává, a vzniká tak finální dílo.

4.1.1 Preprodukce

Preprodukce je fáze tvorby dokumentu, která přichází ještě před samotným natáčením. Je při ní zapotřebí si stanovit téma připravovaného dokumentu a najít vhodného aktéra či aktéry. K tomu je potřebná důkladná rešerše. Dokumentarista také připravuje otázky, které bude při natáčení pokládat. Ty se během natáčení mohou změnit v závislosti na tom, jak na ně bude respondent odpovídat. Během preprodukce je nutné najít vhodnou lokaci, ve které se bude dokument natáčet. Ve finále této fáze by měl autor dokumentu mít připravený scénář. Díky němu bude moci snadněji natáčet jednotlivé scény (Nichols, 2017). Ve scénáři se u každého záběru může objevit informace, jakou velikost budou jednotlivé záběry mít a z jakého úhlu budou natáčeny. Usnadní to poté práci s nastavováním kamery při samotném natáčení (Musburger a Ogden, 2014).

Během preprodukce je u větších dokumentů nutné zajistit financování. A také se v této fázi shání technika. Mezi základní vybavení patří kamera. Ta by měla být umístěna na stativu, aby byly jednotlivé záběry stabilní. Pokud jsou potřeba, shánějí se světla, která pomůžou nasvítit scény tak, aby obraz vypadal co nejlépe. K zachycení kvalitního zvuku se využívají mikrofony. Profesionálové většinou nepoužívají mikrofon zabudovaný přímo v kameře. Nejčastěji využívají jeden ze tří základních mikrofonů. Prvním z nich je puškový neboli směrový mikrofon. Ten je buďto ručně držený, nebo připevněný na konci tyče. Když je používán správně, zachycuje zvuk pouze z jednoho směru a většinu okolních šumů eliminuje. Druhým typem je mikrofon klopový, který je malý a snadno může být připevněn na oblečení respondenta. Posledním základním druhem mikrofonu je ruční. Ten používají hlavně moderátoři, kteří hovoří před kamerou (Orlebar, 2012).

4.1.2 Produkce

Po preprodukcii přichází na řadu samotné natáčení. Při něm je užitečné dodržovat několik zásad, které mohou zařídit lepší návaznost a smysluplnost jednotlivých záběrů. Jednou z nejužitečnějších pouček u kompozice je pravidlo třetin. Jedná se o zjednodušení pravidla zlatého řezu, které ukazuje ideální poměry mezi jednotlivými objekty. V té jednodušší variantě jde o umístění objektů podél vzorců třetin. A to jak vertikálně, tak horizontálně. Objekty se umísťují vždy do jednotlivých třetin a jejich průsečíků (Bowen, 2018; Lancaster, 2013). Samotné čáry se často používají jako vodítka pro umístění horizontů nebo očních linií, zatímco průsečíky poskytují možnost dynamického umístění pro primární objekty daného záběru. Pravidlo třetin říká, že nejestetičtějším prostorem pro objekt, který je ve vertikální poloze, je buďto jedna třetina z levé nebo z pravé strany rámu. U objektů ve vodorovné poloze je toto místo buďto v jedné třetině výšky směrem nahoru od spodního okraje, nebo směrem dolů od horního okraje rámu (Musburger a Ogden, 2014).

Kamera může snímat ze tří různých úhlů. Pokud je v úrovni subjektu, jde o standardní pohled, při kterém se záběr nijak nedeformuje. Při nadhledu se na subjekt díváme z větší výšky, než je úroveň očí. Vyjadřuje se tak podřízenost subjektu. Naopak při podhledu koukáme na subjekt z nižší výšky, než je úroveň očí, a můžeme tím ukázat jeho nadřazenost. Každý záběr má vždy svou vlastní funkci. Některé mají informativní činnost, jiné ukazují akci či emoci. Úkolem záběru je vždy nějakým způsobem děj posunout nebo ho dál rozvíjet (Lancaster, 2013). K tomu, aby scéna naplnila svou funkci správně, může pomoci velikost záběrů. Každá velikost má za úkol dávat důraz na něco jiného. Řadí se mezi ně velký celek (VC), celek (C), polocelk (PC), polodetail (PD), detail (D) a velký detail (VD) (Bowen, 2018). Celky ukazují prostředí, ve kterém se zrovna natáčí, a představují divákovi dané místo. Mohou také přiblížit, v jakém čase natáčení probíhá. Zda jde o den nebo noc. Polocelk slouží k natočení nějakého konkrétního dění, případně k identifikaci konkrétní osoby. Detaily dávají důraz na protagonistu nebo na nějaký důležitý objekt. Také se zaměřují na emoce, které lidi v dokumentu projevují (Billinge, 2017). Podle Lancastera (2013) dodává scéně energii, když se velikost záběru změní z celku na detail. Když se ze záběru zblízka postupně oddaluje, energie scény se tím naopak uvolňuje. Tento pohyb se používá, když je záměrem zmírnit napětí. Pokud ale odtáhnutím od subjektu kamera odkryje něco nového, může tím scéně dodat energii úplně novou.

Při natáčení je důležité dopředu přemýšlet, kde a jak bude v postprodukcí nutné záběry stříhat. Při tomto principu zvaném „shoot to edit“ kameraman bere v úvahu délku jednotlivých záběrů a rozmanitost úhlů, ze kterých natáčí tak, aby při následném stříhu dával finální materiál smysl. Tento princip má práci při editování zjednodušit (Musburger a Ogden, 2014).

4.1.3 Postprodukce

Poslední fází přípravy dokumentu je postprodukce. Editor při ní vybírá jednotlivé záběry a dává je dohromady tak, aby mohl vzniknout finální výsledek. Hlavním úkolem editora je, aby výsledný dokument byl pro diváka smysluplný. V editaci nejde pouze o to vystříhat nepovedené záběry, ale o prezentaci příběhu co nejefektivněji (Billinge, 2017). Editor má stříhat záběry tak, aby dodržel kontinuitu akce a aby dané scény dávaly vedle sebe smysl. Pokud jsou v jedné scéně dvě běžící osoby, které opustí záběr stále v běhu, neměla by další scéna ukazovat, jak jdou v klidu vedle sebe (Orlebar, 2012). Podle Billingeho (2017) je editorova práce provedena o to lépe, čím méně si divák při sledování dokumentu všimá jeho práce. Dodává, že postprodukce je založena především na zvládnutí dvou vypravěčských dovedností. Na stříhové skladbě a tvorbě obrazového a zvukového doprovodu. Editor se snaží, aby záběry byly co nejkratší. Rozhodně nemají být delší, než je nutné. Dokument má totiž příběh odvyprávět co nejjasněji a nejzajímavěji to jde. V postprodukcí se k dokumentu doplňuje hudba, titulky a hlasový doprovod, pokud je potřeba k dodání kontextu. Hlasový doprovod má podle Orlebara (2012) dvě hlavní funkce. Zaprvé doplňuje informace a dává jim kontext. Zadruhé plní funkci obohacování obrazové složky. Komentář ale nemá popisovat to, co divák sám může ve scéně vidět.

Během postprodukce se dá opravit několik chyb, které mohou vzniknout během natáčení. Pokud je například obraz roztřesený, editor může pomocí programu obraz stabilizovat. Když je zvuk příliš slabý, může ho o něco zesílit. Také může editor obraz oříznout tak, aby z něj vystříhl něco, co v něm nemá být vidět (např. mikrofon). Není ale v jeho silách opravit všechny chyby, které při natáčení nastaly. Například pokud bude obraz natočený rozostřeně, tak takový už zůstane (Musburger a Ogden, 2014).

5. Hlubkový polostrukturovaný rozhovor

Součástí praktické části této práce je televizní dokument, jehož základní osu tvoří rozhovory s respondenty. Primárně rozhovor s parastřelcem Jakubem Koskem. Dva vedlejší rozhovory jsou poté vedeny s jeho synem a s jeho manželkou. Všechny tyto tři rozhovory jsou publicistické, tudíž zachycují kromě fakt i atmosféru rozhovoru a myšlenky respondentů (Osvaldová a Kopáč, 2009). Rozhovory mohou obecně mít strukturu buďto pevně danou, nebo naopak volnou. Pevně dané rozhovory neboli strukturované mají plně danou strukturu pokládaných otázek a využívají také otázky uzavřené. Tedy takové, na které bude odpověď respondenta ano nebo ne. Struktura volných rozhovorů není předem určena a v praxi se přibližuje vyprávění respondenta (Hendl, 2016). Jakousi střední cestou jsou takzvané polostrukturované rozhovory. Tazatel má při nich otázky sice dopředu připravené, ale v průběhu rozhovoru je podle potřeby upravuje (Sedláková, 2014). V polostrukturovaných rozhovorech je tedy definován účel, ale jinak má celý proces velkou volnost (Hendl, 2016). Podle Sedlákové (2014) jde o takzvané rozhovory s návodem. V dokumentu *Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska* je použita metoda hlubkových polostrukturovaných rozhovorů. Hlubkové rozhovory jsou vedené zcela otevřeně. Často bývá na respondentovi, o jakých tématech bude mluvit a jak dlouho se jim bude věnovat. Takové rozhovory jsou podle Sedlákové (2014) vedené „*pouze s vědomím základního tématu nebo několika okruhů, kterých se má týkat.*“ Také dodává, že respondent při nich poskytuje velmi spontánní výpovědi, které mohou obsahovat osobní a citlivé informace. V dokumentu, který je součástí praktické části této práce, je proto použita kombinace metod, aby výpovědi byly co možná nejvíce autentické, ale zároveň, aby výsledný produkt působil strukturovaně a dokument tak mohl dávat smysl.

6. Realizace televizního dokumentu „Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska“

Před natáčením samotného dokumentu bylo potřeba obstarat několik věcí. Prvně jsem se domlouvala s respondentem, zda by vůbec byl ochoten se mnou spolupracovat. Tato

domluva probíhala už v srpnu 2023 před podáním teze. Jakub Kosek byl mojí první volbou, jelikož jsem s ním měla velmi dobré zkušenosti z listopadu 2022, kdy jsem s ním psala rozhovor pro Český paralympijský výbor. O svém životě mluvil otevřeně, nechyběl mu smysl pro humor a na mé otázky dobře reagoval. Proto jsem si ho zvolila jako respondenta i do mé praktické bakalářské práce. Se spoluprací souhlasil a domluvili jsme se, že televizní dokument natočíme v následujícím roce.

Ke konci ledna 2024 jsem absolvovala konzultaci s paní doktorkou Mackovou, kde jsme probíraly, jak by výsledná práce měla vypadat. Hned poté jsem kontaktovala Jakuba s tím, že bych s ním ráda vše natočila během února, případně března. Jelikož ale v té době ještě bojoval o kvalifikaci na letní paralympijské hry v Paříži, nejbližší termín, který mi nabídl, byl až v týdnu od 18. března. Do 17. se totiž účastnil Světového poháru v Indii a předtím se na závody intenzivně připravoval. Domluvili jsme se tedy, že se mu ozvu až v druhé polovině března. Měla jsem tedy dostatek času na důkladnou rešerši a přípravu scénáře. Načrtla jsem si, jak by asi výsledný dokument mohl vypadat, jaké záběry by se mi hodily a na jaké otázky se budu ptát.

Když jsme se začali ve druhé polovině března domlouvat na přesný termín natáčení, většinou se naše rozvrhy míjely a nemohli jsme najít společný termín. Chtěla jsem, aby v dokumentu promluvila i jeho manželka, tudíž jsme čas museli přizpůsobovat i jejímu volnu. Nakonec se nám podařilo najít společný termín až po Velikonocích, a to 5. dubna. Domluvili jsme se, že přijedu v dopoledních hodinách do obce Zářičí ve Zlínském kraji, kde se svou rodinou bydlí.

Jelikož nevlastním řidičský průkaz a dopravování vlakem či autobusem do této obce by bylo s technikou poměrně náročné, poprosila jsem svého kolegu z ročníku, zda by nemohl jet se mnou. Souhlasil a na místo jsme se tedy dopravili jeho autem. Při natáčení byl jakousi druhou kontrolou. Kontroloval po mně, zda je obraz zaostřený a zda nahrává zvuk. Veškeré záběry jsem ale natáčela sama. Jakub mi na natáčení poskytl prostory svého domu, ukázal obec, ve které bydlí, poté mě vzal na místo, kde se mu stal jeho úraz a na střelnici, kde trénuje. Kromě jeho manželky nakonec v dokumentu promlouvá i jeho syn. Většinu záběrů jsem natáčela pomocí techniky zapůjčené v Rozhlasové a televizní laboratoři Institutu komunikačních studií a žurnalistiky. Měla jsem vypůjčený set kamery Sony NX 100. Ke kameře jsem dostala také stativ a dva bezdrátové mikrofony. Většina záběrů v dokumentu je

natočena právě na tuto kameru. V několika případech jsem využila toho, že kamera stála na stativu a natočila jsem detailnější záběry na iPhone 14. Ruční mikrofon jsem nevyužila ani jednou, zato klopový jsem použila vždy, když Jakub či jeho rodina mluvili do kamery.

Natočený materiál jsem poté stříhala v programu DaVinci Resolve. Vybrala jsem ty nejpovedenější záběry a skládala je za sebe tak, aby výsledný dokument dával smysl. Nejprve jsem sestříhala rozhovor s Jakubem a vybrala ty části, které jsem chtěla, aby v dokumentu zazněly. Mluvil skoro 30 minut, takže bylo z čeho vybírat. Do jeho promluv jsem poté vložila část rozhovoru s jeho synem a s jeho ženou. Přes obraz, ve kterém jednotliví respondenti odpovídají, jsem vkládala takzvané B-rolly neboli doplňkové ilustrační záběry. Využila jsem také několik fotografií a video, které mi poskytl Jakub. Ke konci jsem se snažila ladit detaily ve střihu, aby působil co nejplynuleji. V některých záběrech jsem také lehce upravovala hlasitost zvuku. Na závěr jsem doplnila celý dokument o popisky a závěrečné titulky, do intra a do titulků jsem také přidala hudbu. Po konzultaci s vedoucí mé práce a po schválení Jakuba jsem dokument dokončila. Vyexportovaný televizní dokument má dohromady 17 minut.

6.1 Scénář televizního dokumentu „Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska“

Tabulka 1: Scénář televizního dokumentu „Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu Životní příběh parastřelce Jakuba Koska“

STOPAŽ	SCÉNA	POPIS	MÍSTO
00:00-00:38	Intro	Intro televizního dokumentu <i>Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu Životní příběh parastřelce Jakuba Koska</i> .	Střelnice, vesnice Záříčín, u Jakuba doma
00:38-02:46	Dětství, škola a nástup do armády	Jakub vzpomíná, jaké měl dětství a od kdy se chtěl stát vojákem. Zmiňuje, jak se dostal na vojenskou školu a v jakých funkcích sloužil.	U Jakuba doma
02:46-03:33	Úraz	Jakub vypráví, jak se mu stal jeho úraz a co následovalo bezprostředně po něm.	Zámek Tovačov (místo úrazu)

03:33-05:40	Období těsně po úrazu	Jakub vysvětluje, jaký se mu stal úraz, jaké operace podstoupil a jakou dobu strávil v nemocnici.	U Jakuba doma
05:40-07:14	Návrat domů z rehabilitačního centra	Jakub komentuje, jak těžký je návrat domů, jak náročná je finanční stránka a také zda se dá s takovým osudem smířit.	U Jakuba doma
07:14-08:07	Rodina	Jakub popisuje, jak těžké to může být pro rodinu a také že ho kupředu hnál jeho syn.	U Jakuba doma
08:07-08:32	Pohled syna	Syn Adam vzpomíná na den, kdy se jeho otec zranil.	U Jakuba doma
08:32-09:09	Jak se Jakub poznal s manželkou	Jakub vypráví, jak se seznámil se svojí manželkou a kdy se oženil.	U Jakuba doma
09:09-09:37	Pohled manželky	Manželka Marie popisuje, jaký je s Jakubem život.	U Jakuba doma
09:37-10:44	Nová práce	Jakub líčí, jaké varianty nové práce zvažoval.	U Jakuba doma
10:44-13:37	Cesta k parastřelbě, úspěchy a paralympiáda	Jakub vypráví, jak začal se sportovní střelbou, jakých úspěchů už dosáhl a jaká byla atmosféra na paralympiádě v Tokiu.	U Jakuba doma
13:37-13:55	Jak mu fandí na závodech rodina?	Marie přiznává, že se s Jakubem shodli, že je lepší, když na závody rodina tolik nejezdí.	U Jakuba doma
13:55-14:52	Podpora od rodiny	Jakub vysvětluje, jak to má s podporou od rodiny.	U Jakuba doma
14:52-15:17	Vztah Jakuba s Marií	Marie líčí, jak pěkně se k sobě s Jakubem hodí a že jim společný život vyhovuje.	U Jakuba doma
15:17-16:21	Budoucnost	Jakub přemítá, jak vidí svoji budoucnost.	U Jakuba doma
16:21-17:01	Závěrečné titulky	Závěrečné titulky.	-

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo přivést více pozornosti na parasportovce. Ilustrovat na příběhu Jakuba Koska, s čím se lidé s handicapem mohou potýkat, ale zároveň ukázat, že spousta věcí se dá dělat stejně dobře na vozíku jako bez něj. Jakub při natáčení mluvil s jakousi lehkostí, která ale rozhodně neubírala na vážnosti tématu. Bylo vidět, že svůj osud přijímá a snaží se s ním žít, jak nejlépe se dá. Jeho slova „*Jestli se s tím člověk smíří, to je otázka. Já tomu říkám, že smířit se s tím asi nedá, dá se s tím naučit žít,*“ se mi vryla do paměti. Jsem velmi ráda, že do dokumentu zasáhla i Jakubova rodina. Jak jeho syn, tak jeho manželka otevřeně popsali svůj úhel pohledu, který finální dokument zpestřil. Přibližuje tak prostředí, ve kterém Jakub žije a jaké vztahy se svojí rodinou má. Díky jejich autentickému vyprávění má divák pocit, že lépe rozumí, jaká úskalí, ale nakonec i radosti, Jakubův úraz přinesl.

Ač jsou životní příběhy parasportovců většinou velmi silné, nemělo by se zapomínat, v čem vynikají a jaký sport reprezentují. U Jakuba je to sportovní střelba, se kterou se mu podařilo kvalifikovat až na paralympiádu v Tokiu. V dokumentu popisoval atmosféru, která na hrách panovala a také nervozitu, se kterou se jistě potýkají i sportovci na olympijských hrách. Ať už handicapovaný, nebo ne, každý sportovec se vždy snaží předvést ten nejlepší výkon a neustále postupovat ve své sportovní kariéře. Paralympiáda nebo olympiáda je pro většinu z nich vrcholem. Je tedy škoda, že paralympijské hry získávají o tolik pozornosti méně. Protože stejně tak, jak inspirují sportovní idolové malé, zdravé děti, mohou inspirovat parasportovci děti, které například na vozíku skončí také. Takové vzory jsou pro ně stejně důležité, ne-li více.

V dokumentu jsem se tedy snažila zobrazit nejen Jakubův silný životní příběh, který začíná pádem do zámeckého příkopu, ale také jeho život před úrazem, kdy sloužil v armádě a vychovával malého syna. Zároveň i současný život, kdy už se přizpůsobil fungování na vozíku. Armády se sice musel vzdát, ale cestu ke střelbě si opět našel. Plní si s ní sny, které by se mu dříve ani nezdály. A stejně jako chtěl lidu sloužit v armádě, tak se i nyní vydal na cestu, na které lidem opět pomáhá, jak nejvíce může.

Summary

The main aim of this bachelor thesis was to bring more attention to para-athletes. It is illustrated through the story of Jakub Kosek what people with disabilities can struggle with, but also to show that many things can be done just as well in a wheelchair as without. During the filming, Jakub spoke with a kind of lightness, which certainly did not detract from the seriousness of the topic. One can see that he accepts his fate and tries to live with it as best he can. His words *"Whether one accepts it, that is the question. I say that you probably can't, but you can learn to live with it."* are still stuck in my memory. I am very glad that Jakub's family intervened in the documentary as well. Both his son and his wife openly described their point of view, which enriched the final picture. It gives more insight into the environment Jakub lives in and the relationships he has with his family. Thanks to their authentic narration, the viewer has the feeling of better understanding the difficulties but also the joys that Jakub's accident has brought.

Although the life stories of para-athletes are usually very strong, it should not be forgotten what they excel at and what sport they represent. For Jakub, it is shooting sport, in which he managed to qualify for the Paralympics in Tokyo. In the documentary, he described the atmosphere at the Games as well as the nervousness that athletes at the Olympic Games are sure to face as well. Handicapped or not, every athlete always strives to perform at their best and progress in their sports career. For most of them, the Paralympics or the Olympics is the highlight of their careers. Therefore, it's a shame that the Paralympic Games receive so much less attention. Because just as sports idols inspire young, healthy children, para-athletes can inspire children who, for instance, end up in a wheelchair as well. Such role models are just as important to them, if not more so.

In the documentary, I tried to show not only Jakub's powerful life story, which begins with a fall into the castle ditch. But also, his life before the accident, when he was serving in the army and raising his young son. The documentary also shows his life now when he has already adapted to his new life in a wheelchair. Although he had to give up the army, he found his way back to shooting. He is fulfilling dreams that he never imagined having before. And just as he wanted to serve in the army, he is now once again on a journey to help people as much as he can.

Seznam použité literatury

- BAILEY, S. (2008). *Athlete first: a history of the paralympic movement*. Hoboken, NJ: John Wiley. ISBN 978-0-470-05824-4.
- BILLINGE, S. (2017). *The practical guide to documentary editing: techniques for TV & film*. New York: Routledge. ISBN 978-1-138-29218-5.
- BOWEN, Ch. J. (2018). *Grammar of the Shot*. Fourth edition. New York: Routledge, Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-138-63222-6.
- BRITTAİN, I. (2008). *The evolution of the Paralympic Games*. New South Wales: Walla Walla Press. ISBN: 978-1-876718-05-3.
- BRITTAİN, I. (2016). *The Paralympic Games explained*. Second edition. New York: Routledge. ISBN 978-1-138-92718-5.
- DAĐOVÁ, K., ČICHOŇ, R., ŠVARCOVÁ, J., POTMĚŠIL, J. (2008). *Klasifikace pro výkonnostní sport zdravotně postižených*. Praha: Karolinum. ISBN: 978-80-246-1520-2.
- DEPAUW, K. P. a GAVRON, S. J. (2005). *Disability and sport*. Second edition. Champaign, IL: Human Kinetics. ISBN: 978-0-7360-4638-1.
- HALADA, J. a OSVALDOVÁ, B. (ed.). (2017). *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3752-5.
- HENDL, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Čtvrté přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-0982-0.
- HOWE, D. (2008). *The Cultural Politics of the Paralympic Movement*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-28886-6.
- JANEČKA, Z., KUDLÁČEK M., KŮRKOVÁ P., MACHOVÁ I., VÁLEK J., VÁLKOVÁ H., WITTMANNOVÁ J. (2012). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3107-9.

- KILBORN, R. W. a IZOD, J. (1997). *An introduction to television documentary: confronting reality*. New York: Distributed exclusively in the USA by St. Martin's Press. ISBN 0-7190-4893-1.
- LANCASTER, K. (2013). *Video journalism for the web: a practical introduction to documentary storytelling*. New York: Routledge. ISBN 978-04-158-9266-7.
- LE CLAIR, J. M. (2012). *Disability in the Global Sport Arena*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-48851-8.
- MUSBURGER, R. B. a OGDEN M. R. (2014). *Single-Camera Video Production*. Sixth edition. New York, London: Focal Press. ISBN 978-0-415-82258-9.
- NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ, A. (2012). *Ti druzí sportovci. Mediální stereotypizace a rámcování handicapovaných v tisku v letech 1948-2008*. Praha: Karolinum. ISBN: 978-80-246-2038-1.
- NICHOLS, B. (2017). *Introduction to documentary*. Third edition. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 978-0-253-02634-7.
- ORLEBAR, J. (2012). *Knihy o televizi*. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění. ISBN 978-80-7331-246-6.
- OSVALDOVÁ, B. a KOPÁČ, R. (ed.). (2009). *Rozhovory o interview*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1618-6.
- SEDLÁKOVÁ, R. (2014). *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3568-9.
- THOMAS, N. a SMITH, A. (2009). *Disability, sport and society: an introduction*. Abingdon: Routledge. ISBN 978-0-415-37819-2.
- VANLANDEWIJCK, Y. C., THOMPSON W. R. (2011). *The Paralympic Athlete: Handbook of Sports Medicine and Science*. London: Wiley-Blackwell. ISBN: 978-1-4443-3404-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

- ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, nedatováno, A [online]. *Historie ČPV a IPC*. [cit. 12.02.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/historie/>.
- ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, nedatováno, B [online]. *Paralympijské sporty*. [cit. 19.03.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/cpv/paralympijske-hry/cpt/sporty/paralympijske-sporty/>.
- ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, nedatováno, C [online]. *Neparalympijské sporty*. [cit. 19.03.2024]. Dostupné z <https://paralympic.cz/cpv/paralympijske-hry/cpt/sporty/neparalympijske-sporty/>.
- ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, nedatováno, D [online]. *Český paralympijský tým – Sportovci*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/cpv/paralympijske-hry/cpt/>.
- ČESKÁ STŘELECKÁ ASOCIACE HENDIKEPOVANÝCH, nedatováno, A [online]. *Kdo jsme*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.czdsa.cz/kdo-jsme.15>.
- ČESKÁ STŘELECKÁ ASOCIACE HENDIKEPOVANÝCH, nedatováno, B [online]. *Naše činnost*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.czdsa.cz>.
- DEAFLYMPICS, nedatováno [online]. *About the ICSD*. [cit. 12.02.2024]. Dostupné z: <https://www.deaflympics.com/icsd>.
- HOWE, P. a JONES, C., 2006 [online]. *Classification of Disabled Athletes: (Dis)Empowering the Paralympic Practice Community*. *Sociology of Sport Journal*. [cit. 26. 02. 2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/289714153_Classification_of_Disabled_Athletes_DisEmpowering_the_Paralympic_Practice_Community.
- CHAWLA, J.C., 1994 [online]. *ABC of Sports Medicine: Sport for People with Disability*. *BMJ: British Medical Journal*. [cit. 12.02.2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmj.308.6942.1500>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2004 [online]. *Athens 2004 Paralympic Games*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/athens-2004>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2008 [online]. *Beijing 2008 Paralympic Games*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/beijing-2008>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2010, A [online]. *Rights Holders Deliver More Coverage of Vancouver*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/press-release/rights-holders-deliver-more-coverage-vancouver>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2010, B [online]. *Vancouver 2010 Paralympic Winter Games*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/vancouver-2010>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2012 [online]. *London 2012 Paralympic Games*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/london-2012>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2017 [online]. *Rio 2016 Paralympics smash all TV viewing records*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/news/rio-2016-paralympics-smash-all-tv-viewing-records>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, 2018 [online]. *Record international audiences for PyeongChang 2018*. [cit. 22.03.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/news/record-international-audiences-pyeongchang-2018>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, nedatováno, A [online]. *Paralympics history*. [cit. 12.02.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/ipc/history>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, nedatováno, B [online]. *Who we are*. [cit. 12.02.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/ipc/who-we-are>.

INTERNATIONAL PARALYMPIC COMMITTEE, nedatováno, C [online]. *IPC Classification*. [cit. 26.02.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/classification>.

NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL, 2024 [online]. *Paraplegie*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. [cit. 10.02.2024]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/rejstrikovy-pojem/4734>.

PARALYMPICS GB, nedatováno [online]. *Shooting Para Sport*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://paralympics.org.uk/sports/shooting-para-sport>.

PARIS 2024, nedatováno [online]. *Shooting Para Sport*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.paris2024.org/en/sport/shooting-para-sport/>.

WORLD SHOOTING PARA SPORT, 2019 [online]. *Classification Rules and Regulations* [cit. 26.02.2024]. Dostupné z: https://www.paralympic.org/sites/default/files/document/190207132510726_World+Shooting+Para+Sport+Classification+Rules+and+Regulations.pdf

WORLD SHOOTING PARA SPORT, 2022 [online]. *Technical Rules and Regulations*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: https://www.paralympic.org/sites/default/files/2022-06/WSPS%20Rulebook%202022-2024_May%202022_Final.pdf.

WORLD SHOOTING PARA SPORT, nedatováno [online]. *History of Shooting Para Sport*. [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.paralympic.org/shooting/about>.

Seznam článků

AKTUÁLNĚ.CZ, 2017 [online]. *Střelec Jakub Kosek v Olomouci potvrdil splněný limit na mistrovství světa*. [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/parasport/strelec-jakub-kosek-si-v-olomouci-potvrdil-splneny-limit-na/r~84db6cf2bcd611e7811f002590604f2e/>.

AKTUÁLNĚ.CZ, 2019 [online]. *Češi na mistrovství světa ve střelbě překvapili. Pešek bral zlato*. [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/parasport/cesi-na-mistrostvi-sveta-ve-strelbe-prekvapili-zlato-bral-pe/r~4ae81b36f82911e9b259ac1f6b220ee8/>.

AKTUÁLNĚ.CZ, 2020 [online]. *Jistotu účasti na paralympijských hrách má zatím pouze pár českých sportovců.* [cit. 29.03.2024]. Dostupné z:

<https://sport.aktualne.cz/parasport/jistotu-ucasti-na-paralympijskych-hrach-ma-zatim-pouze-par-c/r~1e50a2105edf11ea9d74ac1f6b220ee8/>.

ČESKÁ TELEVIZE, 2019 [online]. *Zlato z MS. Handicapovaný střelec Pešek vyhrál v Sydney.* [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/sport-handicapovanych/zlato-z-ms-handicapovany-strelec-pesek-vyhral-v-sydney/5daa031efccd259ea455eb63>.

ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, 2022 [online]. *Střelec Jakub Kosek: V době úrazu už jsem měl syna, kdyby nebylo jeho, asi bych se ke všemu stavěl jinak.* [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/2022/11/strelec-jakub-kosek-v-dobe-urazu-uz-jsem-mel-syna-kdyby-nebylo-jeho-asi-bych-se-ke-vsemu-stavel-jinak/>.

ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, 2023 [online]. *Čeští střelci bojovali na evropském šampionátu v Rotterdamu.* [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/2023/08/cesti-strelci-bojovali-na-evropskem-sampionatu-v-rotterdamu/>.

ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, 2024 [online]. *Pistoláři a brokaři mají za sebou Světový pohár. Lidinský získal bronz v paratrapu.* [cit. 29.03.2024]. Dostupné z: <https://paralympic.cz/2024/03/strelci-a-brokari-maji-za-sebou-svetovy-pohar-lidinsky-ziskal-bronz-v-paratrapu/>.

İROZHLAS.CZ, 2021 [online]. *Invalidní vozíky, kufry plné zbraní a zmeškaný let. Čeští střelci po strastech dorazili na paralympiádu.* [cit. 29. 03. 2024]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/sport/olympijske-hry/paralympiada-tokio-cesti-strelci-vyprava-paralympijske-hry_2108241630_ern.

SPORT.CZ, 2019 [online]. *Handicapovaný sportovní střelec Pešek je mistrem světa.* [cit. 29. 03. 2024]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/ostatni-ostatni-handicapovany-sportovni-strelec-pesek-je-mistrem-sveta-1154352>.

Seznam příloh

Příloha č.1 Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska (televizní dokument)

Příloha č.2 Přepis praktické části bakalářské práce (SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Jestli se s tím člověk smíří, to je otázka. Já tomu říkám, že asi se jako smířit se s tím nedá, dá se s tím naučit žít.

(TEXT)

Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Moje dětství bylo asi tak jak všech, jak to každý říká. Vyrůstal jsem v Tovačově. U mě to tak bylo, že mě ta armáda vždycky bavila od dětství, takže já jsem měl, když se pak vybírala střední škola, tak jsem měl jasno. O to to bylo horší, kdybych se náhodou nedostal. To jsem nevěděl, co si dát jako druhou školu. Takže blbnul jsem, pořád někde lítal po lese. Trénovali jsme takový to přežití a maskování a všechno možný. No a dostal jsem se na tu vojenskou školu, tu jsem dodělal a pak jsem vlastně začal sloužit v armádě od těch devatenácti let nebo dvaceti. Můj sen byl sloužit u průzkumáků buď v Prostějově nebo prostě někde jinde. Pro mě bylo hlavně důležité teda se dostat do toho Prostějova, což se pak podařilo. Tam jsem sloužil jako starší průzkumník. To byla ta práce, o které jsem vždycky snil. Skákat na padáku a někde pobývat a potom plnit ty úkoly v lese. Byť ty cesty osudu vlastně mě nějak dovedly, že jsem se začal potápět v civilu, a to mně otočilo úplně život. To byla věc, která mě nikdy nenapadla, že by mě bavila a zase mě ty cesty osudu dovedly k té průzkumačině, takže jsem se vrátil blíž k domovu a na olomoucký útvar, kde vlastně byl ženijní průzkum, který měl, vlastně na celém tom praporu byla jedna průzkumná četa, a ta měla jedno družstvo potápěčů, a tam jsem vlastně se pak jakoby dostal. To v podstatě jsem si žil svůj sen, protože dělal jsem tu průzkumáckou část a dělal jsem si to potápění, takže to byly nejhezčí roky života. Já jsem byl vždycky takovej, že jsem zase chtěl jít dál a tak dál. Takže jsem začal studovat na záchranáře, na DiSáka dálkově. To jsem v podstatě už končil, to jsem byl ve třetáku. No a těsně předtím ukončením a tím absolutoriem vlastně se stal ten úraz. A v podstatě se mi změnil život.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Ted' to bude devět let, kdy jsem tady se takhle vracel ze zámku. Byla to akce pálení čarodějnic. No a jako každej jinej chlap, když jsem šel ze zábavy, tak jsem si tady chtěl odskočit. Ono to tady tenkrát vypadalo jinak, nebylo tady to zábradlí a nebylo tady ani to křoví a prostě jsem tady spadl do toho hradního příkopu. Když jsem spadl, tak jsem si to tak nějak všechno trošku, nebo všechno jsem si to asi pamatoval. Už si pamatuju to, že mě brnělo od prs dolů. Našly mě tady tenkrát dvě holky, který tady seděly na tom okraji a povídaly si, takže slyšely tu ránu, jak jsem spadl a zařval.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Utrhl se se mnou kus hlíny vlastně, takže jsem tak jako spadl, jakože právě díky tomu vlastně ten úraz je takový, jaký je, že já jsem nespadl, že bych sebou někde plácl, já jsem spadl s tím, že jsem sjel z toho kraje vlastně toho příkopu. Spadl jsem na rovné nohy, tím pádem došlo k té kompresní zlomenině a jeden z těch fragmentů nebo některé ty fragmenty se mi zapíchly do toho míšního kanálu a způsobily tu paraparézu, kterou mám teď. Takže převoz do Olomouce do fakultky. Tam proběhla v noci první operace, kdy se snažily teda zjistit vůbec, jaký rozsah těch škod je. Jak to bude. Furt se dávali nějaké naděje, že by to mohlo být dobré. Nakonec to nebylo úplně dobrý, musel jsem absolvovat ještě jednu operaci, kdy mě ten roztržitý obratel jeden vyndali, dali mi tam místo toho nějakou železnou náhradu. Já jsem měl tu výhodu a nevýhodu, že jsem věděl, že se to tak dělá. A věděl jsem, že prostě poranění míchy je nevratná věc a dodnes nespravitelná. Po těch hlavních vlastně částech těch dvou operacích v tom Olomouci mě přesunuli na spinální jednotku do Ostravy. To je taková fáze po tom úrazu, kdy vás se snaží jako naučit fungovat ve vozíku a dohjit a doléčit ty rány. Takže tam jsem strávil nějaký dva měsíce si myslím, možná tři, kdy se pomaličku začíná rehabilitovat a vůbec si zvykat na to, jako jak se sedí, s tím, že najednou zjistíš, že nemáš svaly na trupu. A je to prostě všechno jinak. Po té spinální jednotce jsem měl vlastně tu první rehabilitaci tu dlouhou. Takovou tu startovací, ta proběhla v ústavu v Kladrubech. No a tam v podstatě zase ta fáze je o tom, že tě připravují na to, že to tak prostě bude a učí tě na tom vozíku žít a fungovat a zase furt docvičovat, aby člověk ze sebe vymačkal, co nejvíc může. Ten návrat domů z toho rehabilitáku je taková ta asi, ... za mě je to ta nejtěžší fáze tady toho všeho. Kdy tam pořád, když jsi v tom rehabilitáku, tak pořád tam je spousta lidí na vozíku, který maj nějaký osudy a tak a ty je spolu sdílíš. A najednou se ocitneš doma v tom prostředí, kde jsi byl, a je to takové to nejtěžší, že jsi vlastně najednou sám. Ty jsi ten jediný na tom

vozíku a ty potřebuješ pomoc a ty potřebuješ prostě upravit ten byt a tak dál. V té době, když jsem vlastně si bral svůj první vozík, tak člověk zjistí, že od pojišťovny dostane třeba čtyřicet tisíc, ale vozík stojí sto. Takže si musí psát na nějaké ty nadace, což tam přichází takový ten první odpor, že vlastně nechceš. Připadá ti to hloupé si takhle někde říkat o peníze, někde si psát, aby ti někdo něco dal. Jestli se s tím člověk smíří, to je otázka. Já tomu říkám, že asi se jako smířit se s tím nedá, dá se s tím naučit žít. Asi o tom přemýšlím docela často, co vlastně je to nejhorší, co mi to jako vzalo. Kdybych měl něco říct, tak bych asi řekl, že mi nejvíc chybí hory. To mě bavilo a jo, spousta věcí se dneska dá dělat i na tom vozíku, i to potápění se dá nějak dělat. Byť já ho nedělám, protože to už prostě není tak, jak to bylo. Je zvláštní a sám jsem překvapený, že mi to nechybí. Asi to není blok, ale prostě to nedělám. Jo, ty hory budou asi nejvíc. My takoví ti, asi řekl bych, takoví duchem praví vojáci, tak my máme vždycky dvě rodiny. Jedna je ta pracovní a jedna je ta, co je doma. Ta samozřejmě..., pro ně je to vlastně taky šok, že jo. Najednou v podstatě oni musí procházet taky nějakou fází smíření a v té době, když se mi to stalo, tak už jsem měl kluka, kterej z toho měl rozum a neměl. Takže už to muselo pro něj být těžký a zároveň jsem si říkal: Tak ale teď to nemůžeš vzdát, a ještě té rodině nebo hlavně tomu klukovi prostě naložit ještě víc. Už to, co teďka..., s čím se musí srovnávat, takže to mě docela hnalo dopředu a prostě mu dokázat, že to jde a že se člověk nesmí v životě vzdávat.

(SYNCHRON Adam, Jakubův syn)

To mi bylo šest let nebo sedm šest. Na těch pálení čarodějnic, my jsme tam byli, šli jsme kolem dvanácté domů s babičkou. Jsem spal u ní. Potom kdosi volal, že tátovi se něco stalo, že ho odvezla sanitka. Nevěděli jsme kdo, ani co se stalo. Až ráno jsme zjistili, že je v nemocnici na tom, na jipce leží. Jako byl jsem z toho smutný, a hlavně ve škole jsem nad tím furt přemýšlel.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

S manželkou je zvláštní, my jsme se znali trošku před úrazem. Ona žila s mým kolegou. Je zvláštní, že já tomu vždycky říkám, že je to taková cesta osudu, že oni se vlastně rozešli ve chvíli, nebo se rozcházel ve chvíli, kdy já jsem měl ten úraz. Pak utekly nějaký snad čtyři roky nebo tři a pak jsme na sebe náhodou nějak narazili. A tak jsme se začali scházet a kámošit a dopadlo to tak, že jsem se před dvouma rokama oženil.

(SYNCHRON Marie, Jakuba manželka)

Když jsme spolu vlastně začali chodit, on už byl na vozíku, tak včetně mojí rodiny, tak i jakoby blízkých přátel a podobně, mě z toho všichni jako zrazovali. Jakože neblázni a na vozíku, a to a ty jsi taková šikovná holka, říkám vždyť on je taky šikovnej. Jakub i když je na vozíku, tak vlastně je úplně chlap se vším všudy. Takže jako dokáže zajistit rodinu, dokáže se prostě zapojit do práce. Co mu ten vozík dovolí.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

V rámci té rehabilitace v těch Kladrubech, kdy jsem zvažoval co dál vlastně, jak to vlastně bude, protože člověk má víc otázek než odpovědí na tom začátku. Tak jsem se snažil, vlastně nedokázal jsem si představit, že najednou nebudu voják a najednou nebudu v armádě, to prostě pro mě bylo..., to se mi úplně zhroutil svět. Ale pak vlastně přišli nějaký jako varianty jsme se tak různě jako bavili. Chvilku se to i tvářilo, že by ta armáda mi vytvořila nějaké místo, že bych tam byl jako občanský zaměstnanec. Já si myslím, že jsem v té době udělal nejlepší rozhodnutí, jaký jsem mohl, že jsem do toho nešel, protože si myslím, že by mě to psychicky semlelo. Být zase s těma lidma, ale vlastně nebýt to já. Nemohl bych tu práci dělat tak, jak jsem chtěl. Skončilo to tím, že jsem nakonec vedl střelnici v Prostějově. A myslím si, že mi to prostě dalo tu šanci a vidět ten život z pohledu toho civilního byznysu. A vůbec toho všeho, takže mě to docela posunulo dál. Hnedka v těch Kladrubech si mě samozřejmě vyčíhli jako bývalého vojáka, že by nemusela být špatná střelba, že by mě to mohlo jít a mohlo by to být mně docela blízko. Samozřejmě mě nemuseli k tomu dvakrát přemlouvat. Tam jsem si říkal, že by to bylo super. Chvíli mě zajímala i atletika nebo plavání. S tím že bych to měl jako druhý sport nebo druhou jako činnost. No ale tím, jak ta střelba začala, vlastně jak se rozjela, tak se ukázalo, že prostě nejde dělat na takové úrovni dva sporty. Můj hlavní jakoby záměr nebo hlavní směr jsou pistole. To znamená, že střílím ze sportovních pistolí. Jsou to dvě hlavní rozdílné kategorie. Jedno je vzduchovka a jedno je malorážka. A každá z nich má dvě disciplíny. Dále vlastně jsem si vyzkoušel brokovou střelbu, paratrap, ten mě hrozně nadchl, takže tomu se snažím věnovat taky ve volných chvílích, takže dvakrát třikrát týdně dám tu brokovnici a zbytek týdne věnuju té pistoli, protože tam vidím, že ta cesta teďka je. A hlavně bych se s ní chtěl dostat na paralympiádu do Paříže. Už to vlastně dělám nějakých sedm nebo osm let a nejvíc úspěchy, co mám, tak jsou nějaké medaile ze světových pohárů, medaile z mezinárodních závodů, nějaký tituly mistrů republiky, to se snažím urvat každý rok. To se daří. Já si myslím, že byť to bylo bez medaile, ale samozřejmě

ten největší úspěch byla účast na paralympiádě v Tokiu. Tím pádem jsem získal ten velký hlad a tu velkou touhu vlastně pokračovat dál a dostat se na další paralympiádu. Je pravda, že dokud to člověk nezažije, nebo sportovec, dokud to nezažije, tak si nedovede představit, jak to má takovou nějakou čarovnou moc, jak to člověka jako okouzlí a chce to znovu. Samozřejmě mě zaskočilo, jak to na všechny působí a odpovídaly tomu ty výsledky. Jak moje, tak i těch soupeřů. Že když jsem si to pak vyhodnotil doma, tak jsem si řekl: Sakra, ty kdybys střelil svůj možná slabší průměr, tak jsi do toho finále mohl jít. Bohužel jsem se nechal semlít tou atmosférou, tak jak všichni. Takže z toho jsem si vezl trošku takovej ten kyselej zážitek, ale zároveň zkušenost, jak to může být. Nám to tam naši kamarádi, se kterými se setkáváme, Ukrajinci a myslím si, že ještě se Srbem jsme se třeba o tom bavili, a on říká: „Jo kamaráde, to až tak na té třetí budeš v klidu.“ Takže to jsem si říkal, tak snad jo.

(SYNCHRON Marie, Jakuba manželka)

Abych se přiznala, tak já se do toho moc nehrnu do nějakýho fandění a podobně. Jako já vím, že závodí, já vím, v čem závodí. Na závody s ním jezdím minimálně, myslím si, že – nebo shodli jsme se oba dva, že je to i jakoby lepší.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Se mnou je to těžký najít tu chvíli, kdy tu podporu chci, a kdy ji nechci. Což se samozřejmě těžko věští, ale ona na to má fakt jako cit a pozná to kdy jo, a kdy ne. Na těch závodech je to asi nejtěžší, být tam třeba s rodinou, protože oni na vás vytváří tlak, aniž by si to uvědomovali. Ale my jsme si to odladili tak nějak samo, nebo trošku jsme si to i řekli, kdy jo, kdy ne. No a samozřejmě tak jak asi na všechny lidi po takovém úrazu, oni ty splíny prostě přijdou i po těch osmi devíti letech. Jednou je to na den, někdy je to i na týden. A tam tě ta rodina nebo tam mě ta rodina prostě podrží, a jestli jsou to děti nebo jestli je to manželka, to už si prostě vždycky nějak sedne.

(SYNCHRON Marie, Jakuba manželka)

Ono si to i někdy sami dva my spolu řekneme, že je to jako trapný, že to nemůžeme říkat jako takhle, že si vlastně tak pěkně sedíme, že to fakt je jak prdel na hrnec takzvaně. Všechno to tak nějak příjemně plyne. Takže proto i díky tomu můžeme mít spoustu takových těch na boku aktivit a tak, že se to dá skloubit, dá se to zvládnout.

(SYNCHRON Jakub Kosek, parastřelec)

Hroznou náhodou se to tak sešlo, že se objevili zase kluci z armády a řekli: „Hele, my tady budeme teďka vytvářet nebo reorganizovat centra pro válečné veterány nebo... Bude vznikat odbor pro péči o válečné veterány. A my bychom tě tam viděli a chtěli bychom, že bys tam prostě mohl dělat a předávat jak ty svoje zkušenosti z armády, tak hlavně prostě ukázat, že ten život jako nekončí nějakou stopkou v armádě. S tou střelbou vidím takhle, že až jednou přijde chvíle, kdy budu cítit, že nemám tu výkonnost nebo možná to přijde samo nějak. Určitě bych v tom chtěl zůstat, možná jednou být třeba ten tým lídr nebo prostě trenér té střelby a předat ty zkušenosti dalším a pomoci při tom rozjezdu těm dalším klukům, holčkám, co na té káře skončí a ukázat jim, že ta cesta taková je a nějak se to..., chtěl bych se tomu věnovat prostě co nejdýl.

(TEXT)

Televizní dokument

Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu

Životní příběh parastřelce Jakuba Koska

Autorka: Tereza Brychová

Hlavní aktér: Jakub Kosek

Další: Manželka Marie a Syn Adama

Odborné vedení: Mgr. Veronika Macková, Ph.D.

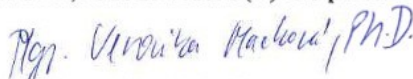
Ostatní použité materiály: Osobní archiv Jakuba Koska a Hudební knihovna YouTube

Teze bakalářské práce

SCHVÁLENO

Institút komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze PRAKTICKÉ BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Brychová Tereza	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">13 -09- 2023 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">293 Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přidělena:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	13 -09- 2023 -1-	Čj:	293 Příloh:	Přidělena:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		13 -09- 2023 -1-							
Čj:		293 Příloh:							
Přidělena:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021/2022									
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 36972742@fsv.cuni.cz									
Studijní program/specializace: Komunikační studia/Žurnalistika									
Název praktické a teoretické části bakalářské práce v češtině: Z elitní armádní jednotky až na paralympiádu. Životní příběh parastřelce Jakuba Koska (televizní dokument)									
Název praktické a teoretické části bakalářské práce v angličtině: From an elite army unit to the Paralympics. The life story of para shooter Jakub Kosek (television documentary)									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení teze) LS 2023/2024									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Se sportovní žurnalistikou jsou neodmyslitelně spjaté i životní příběhy jednotlivých sportovců. V médiích se nepíše pouze o jejich úspěších, ale i o tom, jak se k vrcholovému sportu dostali a co je k němu vedlo. To stejné platí i u sportu pro handicapované, který ale mediální pozornost v takovém množství nezískává. Autorka bakalářské práce si v teoretické části klade za cíl parasport blíže definovat a představit a poukázat, jak se jeho zobrazování v médiích vyvíjelo. Konkrétněji se poté zaměří na parastřelbu a na jejího českého reprezentanta Jakuba Koska, který se v roce 2021 účastnil paralympijských her v Tokiu. Neopomene ani vymezení žánru televizního dokumentu, který tvoří část praktickou. V té autorce pomoci rozhovoru s Jakubem Koskem vytvoří televizní dokument o jeho životním příběhu. Cílem celé této bakalářské práce a důvodem výběru tématu je rozšiřování povědomí o parasportu, aby se v budoucnu dostal na úroveň sportu pro nehandicapované a také aby dosáhl zaslouženého mediálního prostoru.									
Předpokládaná struktura teoretické práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod – zdůvodnění výběru tématu a popis rozvržení práce I. Teoretická část 1. Sport handicapovaných – obecné představení parasportu, organizace ve sportu handicapovaných (Mezinárodní paralympijský výbor, Český paralympijský výbor), paralympijské hry, klasifikační třídy 1.1 Parastřelba – představení parastřelby, pravidla, historie, klasifikační třídy, zahraniční a čeští reprezentanti a jejich úspěchy, Mezinárodní federace – Shooting Para Sport 2. Sport handicapovaných v médiích – mediální zobrazování parasportovců, vývoj zobrazování sportu handicapovaných v médiích, stereotypizace parasportovců, zmapování medializace Jakuba Koska před a po účasti na paralympijských hrách v Tokiu v roce 2021 3. Charakteristika televizního dokumentu – vymezení žánru II. Metodologická část 1. Realizace televizního dokumentu Životní příběh parastřelce Jakuba Koska – vlastní scénář, pracovní postup při realizaci dokumentu Závěr – shrnutí tématu a reflexe teoretické i praktické části bakalářské práce III. Praktická část Televizní zpracování dokumentu Životní příběh parastřelce Jakuba Koska									
Druh praktické práce/předpokládaná podoba: Televizní dokument									

<p>Vymezení zpracovávaného materiálu: Rozhovor s paralympionikem Jakubem Koskem o jeho úrazu a cestě k parastřelbě.</p>
<p>Postup (metodologie v teoretické části a technika v praktické části práce) při zpracování materiálu: Teoretická část – bližší seznámení s tématem sportu handicapovaných a jeho prezentací v médiích, vymezení žánru televizního dokumentu, studium odborné literatury, důkladná rešerše Technika praktické části – kontaktování respondenta, příprava vlastního scénáře, natáčení a následný střih a postprodukce</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků): BAILEY, Steve. <i>Athlete first: a history of the paralympic movement</i>. Hoboken, NJ: John Wiley, 2008. ISBN 978-0-470-05824-4. Titul čtenáři poskytuje historii a analýzu paralympijského hnutí, včetně vývoje a organizace Mezinárodního paralympijského výboru. Kromě líčení úspěchů a událostí kniha také zkoumá postavení sportu pro handicapované ve vztahu ke sportu zdravých. BILLINGE, Sam. <i>The practical guide to documentary editing: techniques for TV & film</i>. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017. ISBN 978-1-138-29219-2. Kniha představuje techniky a metody potřebné k tvorbě televizních a filmových dokumentárních filmů. Nabízí úvod do dokumentárního střihu a poskytuje nástroje k vytvoření kvalitního dokumentu. Autor provází čtenáře například procesem tvorby scénáře, postprodukce, výběru zvukového doprovodu nebo editací jednotlivých sekvencí. NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ, Alice. <i>Ti druzí sportovci: mediální stereotypizace a rámcování handicapovaných v tisku v letech 1948-2008</i>. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-802-4620-. Publikace se zabývá mediálním zpracováním sportu handicapovaných v tisku konkrétně v letech 1948-2008. Řeší mediální stereotypizaci, rámcování handicapovaných sportovců, věnuje se konceptu těch druhých a (ne)vývoji reprezentace a stereotypizace sportu handicapovaných. NICHOLS, Bill. <i>Introduction to documentary</i>. Third edition. Bloomington: Indiana University Press, 2017. ISBN 9780253026903. Titul se zabývá nejdůležitějšími teoretickými poznatky o tvorbě dokumentárních filmů, které jsou doplněné o praktické konkrétní příklady. Popisuje, jak lze dokumentární film definovat a vysvětluje charakteristické kvality dokumentu. THOMAS, Nigel a Andy SMITH. <i>Disability, sport, and society: an introduction</i>. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0415378192. Kniha seznamuje čtenáře s klíčovými pojmy v oblasti sportu handicapovaných. Zkoumá, jak se sport pro osoby se zdravotním postižením vyvíjel a jak je v současnosti kategorizován. Zabývá se mimo jiné také elitním sportem handicapovaných a paralympijskými hrami.</p>
<p>Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let): BORKOVÁ, Iveta. <i>Mediální obraz české reprezentace na mistrovství světa v parahokeji v Ostravě 2019</i>. Praha, 2021. 158 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Veronika Macková, Ph.D. MACKOVÁ, Veronika. <i>Vnímání handicapovaných sportovců, zejména paralympioniků, televizními diváky</i>, Praha, 2020. 134 s. Disertační práce (Ph.D.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí disertační práce PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D. PAVLICA, Tomáš. <i>Mediální obraz lidí se zdravotním postižením a znevýhodněním v českém televizním zpravodajství</i>. Praha, 2020. 76 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Veronika Macková, Ph.D.</p>
<p>Datum / Podpis studenta/ky 13.9. 2023</p>

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
 Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	13.9.2023 Datum / Podpis pedagožky/pedagoga
TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.	
TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.	